

Faste og nydannede ordpar som dele af medieprodukters titler i nutidsdansk

Józef Jarosz (University of Wrocław)

Abstract

The aim of this article is to investigate the use of fixed binomials and the productivity of their syntactic structure (A + conj + B) in Danish titles of media products. The study is based on a corpus of 137 titles from literary and non-literary texts, films, songs, albums, newspapers, and magazines published in print and online. The analysis shows that the titles contain both fixed and occasional word pairs, indicating a specific naming strategy. The titles are generally short and often consist solely of binomials used in their basic or slightly modified (reduced) forms. Occasional word pairs based on the syntactic pattern A + conj + B were identified in 66 cases (48,2%) across all groups of titles. These occasional binomials frequently display phonological features characteristic of fixed binomials, such as alliteration, rhyme, and rhythm. Differences in the distribution of fixed binomials and occasional word pairs across title groups can be explained by their communicative function: titles of literary texts more frequently contain fixed word pairs, whereas titles of non-literary and specialist texts more often consist of occasional word pairs.

Keywords: phraseology, productivity, word pairs, title, text function

1. INDLEDNING

Artiklens formål er at undersøge anvendelsen af onomastiske strategier i visse klasser af TITLER på medieprodukter, ved at bruge FASTE TVILLINGEFORMLER (=TF, ordpar, parformler) eller NYDANNEDE (nyskabte, ad hoc dannede, lejlighedsvis, okkasionelle) KONSTRUKTIONER efter det syntaktiske mønster A + [bindeled] + B, f.eks. *her og der, på godt og ondt, mellem himmel og jord* mfl. Ordpar er på grund af deres strukturelle, fonologiske, retoriske og semantiske egenskaber iøjnefaldende og virksomme sprogmidler, som bruges i nutidsdansk i forskellige tekstgenrer, både i hverdagssprog, i litterære tekster med forskellige stillag, samt også i fag-kommunikation (Jarosz 2022:kap. 6). Jeg går ud fra, at deres stilistiske og semantiske potentiale udnyttes i titler, der – på grund af deres funktion og sproglige konvention – bør være korte i formen og informative i indholdet. Man kan også forvente, at TF benyttes i titler både i original-form og som modificerede varianter eller nyskabte lejlighedsdannelser, og at konstruktionens valg afhænger af medieproduktets indhold og dets sproglige funktion. Disse antagelser er underbygget i en undersøgelse af tyske og polske fraser i overskrifter (Frąckowiak 2021) og en analyse af danske TF i kommercielle navne på firmaer og virksomheder (Jarosz 2022).

Med udgangspunkt i det indsamlede materiale skal i det følgende undersøges:

- 1) hvilke etablerede TF der er blevet anvendt ved titeldannelse;
- 2) hvor frekvent lejlighedsdannelser (nyproducerede ordpar) optræder (Fleischer 1997:65);
- 3) om tvillingeformlers syntaktiske mønster er produktivt ved titelformulering;
- 4) hvilken sammenhæng der er mellem den valgte TF i titelformuleringen og den tekst-genre, den repræsenterer.

Ved termen produktivitet drejer det sig om fraseologisk produktivitet (Busse 2002:413), som betyder evnen til at skabe og forstå nye udsagn dannet efter et grammatisk-syntaktisk mønster indenfor fraseologien, f.eks. fraseoskabelon, hvis indhold kan varieres ved paradigma-tisk udskiftning af en eller flere af konstituenten i konstruktionen (Jakobsen 2005:144).¹

Undersøgelse af titler, der indeholder eller udelukkende består af fraser, udgør et lille forskningsfelt. Dette befinder sig i et grænseområde mellem titelforskning (titrologi), navne-forskning (navngivning, onomastik), fraseologi, tekstlingvistik og varemærke (branding). Brugen af faste og modificerede fraser i titler, overskrifter, tekster og navne på produkter eller mærker bliver – med undtagelse af nogle få publikationer, f.eks. Helleland (1994), Schack (2003) eller Sjöblom (2008) – sjældent taget op som forskningsemne i skandinavisk lingvistik.

Resultaterne af denne empiriske undersøgelse skal vise både fraseologisk sprogbrug, især brugen af en fraseologisk kategori (TF) indenfor et bestemt kommunikationsområde, og belyse et tekstlingvistisk aspekt vedrørende tilstedeværelse eller fravær af kongruens mellem medie-produktets indholdsplan og titlens udtryksplan.

Af denne grund kan TF i titler være et interessant undersøgelsesområde. Som empirisk belæg benyttes i denne undersøgelse 137 ordparagtige titler, der er hentet fra websider, hvis adresser nævnes ved de anførte belæg. Korpusset omfatter titler på litterære tekster (23), filmtitler (26), CD- og sangtitler (22), titler på almene tidsskrifter og magasiner (10), titler på radio- og fjernsynsudsendelser (13), titler på faglige tidsskrifter (17) samt titler på ikke-litterære tekster (26). De fleste af dem er blevet til i de seneste årtier,² så materialet afspejler stort set den aktuelle sprogbrug.

¹ Et frasem, der har følgende mønster "X er ikke [ARTIKEL] [ADJEKTIV I SUPERLATIV] [SUBSTANTIV] [ADVERBIAL (om en kollektion på en afgrænset lokalitet)]", kan varieres på forskellig måde: *ngn er ikke den skarpeste kniv i skuffen, ngn er ikke den hurtigste knallert på havnen, ngn er ikke det klareste lys på juletræet* (Jakobsen 2005:144).

² Udgivelsesåret oplyses for hver titel (med undtagelse af titler på aviser og tidsskrifter).

2. TITLER SOM SPROGLIGE ENHEDER

Ordet ”titel” kommer fra latin ”titulus”, egentlig ’indskrift, påskrift’, og titel som en entitet er ”det fulde navn på et selvstændigt dokument (en bog, en artikel eller et værk), inklusive evt. undertitel, bindtitel, alternativ titel, paralleltitel og anden titelinformation”.³ Titler på bøger, film, presse, litterære værker, CD’er, sange, teaterstykker etc. spiller ofte en nøglerolle i kommunikationen, for de skaber det første indtryk, de signalerer og afslører delvis indholdet, orienterer om genren (af film, musik eller tekst). Kort sagt, giver de en lille smagsprøve på et ukendt eller nyt medieprodukt.

I lingvistikken betragtes titler som sproglige enheder, der tilhører to kategorier. På den ene side har de egennavnes status. Titler kan anses som onomastiske enheder, der opstår i løbet af proprialiseringsprocessen, dvs. navnedannelsesprocessen, når et fællesnavn/appellativ bliver til egennavn/proprium. Egennavne refererer som sproglige tegn ikke til en kategori af objekter, men til et eneste objekt:

Proprierne er altså altid specifikt refererende og bestemte, mens appellativerne *kan* være specifikt refererende og bestemte og dertil altid vækker forestillingen om en klasse. [...] Et appellativ kan udvikle sig til proprium, hvis appellativets klassificerende betydning træder i baggrunden til fordel for proprial monoreferentiel funktion (specifik reference og bestemthed). (Sandst 2016:98)

På den anden side fungerer titler som tekster, og dermed udfører de grundlæggende kommunikative funktioner, som kendetegner tekster (Nord 1993:30). Farø (2007) nævner følgende funktioner ved titler: identifikations- eller differentieringsfunktion, referencefunktion, appelfunktion, kategoriseringsfunktion (jf. Farø 2007:30). Ifølge Nord (2004) omfatter den funktionelle karakteristik af fænomenet titler seks funktioner, der kan baseres på Roman Jakobsons kommunikationsmodel: en distinktiv funktion, en metatekstuel funktion, en fatisk funktion, en informativ eller referentiel funktion, en ekspressiv funktion, en persuasiv funktion (Nord 2004:575 f.). Farø gør opmærksom på funktionernes indbyrdes vekselvirkning, dvs. ”[a]lle disse funktioner er kun potentielle, de udfoldes ikke nødvendigvis, men tit kan en titel imødekomme flere af dem på én gang. Der er et hierarki imellem dem, og i praksis vil der være en af dem, som dominerer” (Farø 2007:30). Christiane Nords titelforskning har vist, at hver titel opfylder tre obligatoriske funktioner: en distinktiv funktion, der identificerer den omgivende tekst, en metatekstuel funktion, der angiver eksistensen af en tilknyttet tekst med visse (teksttype)karakteristika, og en fatisk funktion, der etablerer en første kontakt med modtagere, hvilket ikke nødvendigvis fører til læsning af medteksten. Derudover er der fakultative funktioner, som kan, men ikke behøver at blive signaleret i titlen: en referentiel funktion, dvs. at titlen peger på tekstens emne, en ekspressiv funktion, dvs. at titlen udtrykker forfatterens holdninger eller vurderinger, og en persuasiv funktion, når titlen appellerer til læseren om at læse teksten, at købe bogen osv. (Nord 2004:575).

I henhold til titlens makrostruktur kan der skelnes mellem fire titeltyper:

- enkelttitler, der indeholder kun en enkelt titelenhed (fra grafem til ord, ordgruppe eller sætning), f.eks. *Dansk her og nu* (Tine M. Kristensen 2010),
- dobbelttitler, der består af to enheder forbundet med konjunktionen *eller*, f.eks. *Candide eller Optimismen* (Leif Nedergaards danske oversættelse af Voltaires romantitel, 1959),
- titelstrukturer, der består af hovedtitler og undertitler, som ikke er syntaktisk forbundne, f.eks. *Højt til loftet. Dansk for viderekomne* (Birte Langgaard 2018),

³ https://lex.dk/titel_-_artikel (10.11.2025).

- titelrækker, hvor flere enkelttitler, ofte forbundet med en henvisning til rækkefølgen, udgør en bogtitel, udbredt i den franske litterære tradition, f.eks. *Le contrat de mariage pre' ce' de' d'Une double famille et suivi de L'interdiction* eller *Le Bonheur du temps. Le bonheur du jour. Les cartes du temps* (Nord 2004:573).

Ud fra syntaktiske kriterier skelnes der mellem titler, der formuleres som:

- en sætning (*Hvad hedder det på dansk?* Birgit Olsen, 2001; *Det lyder godt*, Lars Møller & Kirsten Snefstrup, 2009; *Døde sjæle synger ikke*, Jussi Adler-Olsen, Line Holm & Stine Bolther, 2025),
- en nominalfrase (*Krigens politik* Anders Puck Nielsen & Kasper Junge Wester, 2025),
- flere nominalfraser med syndetisk forbindelse (*Plat og krone*, Pernille Pind & Erik Bjerre, 2010),
- en verbalfrase (infinitivfrase) (*Tælle til en, tælle til to*, Søren Sveistrup, 2024)
- en adjektivfrase (*Typisk norsk?*, Margareth Sandvik & Finn Aarsæther, 1993),
- en adverbiumfrase (*Op og ned*, John Carr, 2023),
- en præpositionsfrase (*Mellem linjerne*, Bodil Jeppesen & Grethe Maribo, 2005; *I skoven* Harlan Coben, 2008).

3. TF SOM FRASEOLOGISK KATEGORI

TF har længe eksisteret: Man finder det således ikke kun i det indoeuropæiske sprog, men også i de nordiske sprog (i runetiden). De var særlig frekvente i middelalderens juridiske tekster, og siden er de blevet til et fast udtryksmiddel, også uden for fagtekster (Naumann 2000:105). I den lingvistiske litteratur finder man der opfattelser af TF som en underklasse af sideordningskonstruktioner (koordinatkonstruktioner). Antallet af TF i forskellige sprog er – i sammenligning med andre fraseologiske kategorier – beskedent. Det omfatter omkring 1000 enheder (pr. sprog), men forskere er enige om, at dannelse af nye eksempler er en produktiv proces (Müller 1997:8). Fleischers (1997) definition angår kun de formelle egenskaber ved TF: ”In ähnlicher Weise wie die komparativen Phraseologismen sind die phraseologisierten Wortpaare (auch Paarformeln oder *Zwillingsformeln* genannt) durch eine charakteristische Struktur gekennzeichnet: zwei (nur selten drei) der gleichen Wortart angehörende Wörter, verknüpft durch eine Konjunktion [...] oder Präposition [...]” (Fleischer 1997:106). Semantiske, retoriske og pragmatiske aspekter af TF belyses i Farø (2003) og Müller (2009):

»Tvillingeformler« kalder man de fraser, der indeholder to parallelle ord, typisk af samme ordklasse og oftest med et bindeord imellem, som fx i *være tyk og fed, på må og få* [...]. Det er tydeligt, at denne type fraser gør brug af retoriske greb som ende- og bogstavrim og rytmisk parallelitet. (Farø 2003:24)

Eine Zwillingsformel im engeren Sinne ist eine Stilfigur in der Rhetorik und Linguistik, bei der ein Begriff zur Ausdruckssteigerung (Verstärkung, Häufung, Summierung, Betonung, Emphase) bzw. Präzisierung durch zwei nebeneinander gestellte (gleiche oder gleichrangige) Wörter [...]. (Müller 2009:11)

I denne artikel antages følgende definition af TF som udgangspunkt til videre undersøgelser:

- TF er fraser, der indeholder to eller tre parallelle ord (typisk af samme ordklasse), ordgrupper eller korte sætninger, oftest med et bindeord imellem;
- TF har en overført eller bogstavelig betydning eller begge dele;
- mellem TFs komponenter er der forskellige betydningsforhold.

Den lingvistiske litteratur anfører mange betegnelser for TF. De engelsksprogede lingvister bruger begreber som Siamese twins, irreversible binomials, binomial pairs og freezes (Fenk-Oczlon 1989). Sauer & Schwann (2017:84) anvender følgende betegnelser: *word-pairs*, *repetitive wordpairs*, *tautologic word-pairs*, *doublets*, *doubling of expressions* og *twin formulae*. I den tysksprogede faglitteratur bruger man først og fremmest betegnelsen *Zwillingsformel* (bl.a. Fleischer 1997, Burger 2007, Jarosz 2009a, 2009b, Müller 2009) og *Paarformel* (Burger 2007). Fleischer (1997) benytter udtrykket *phraseologische Wortpaare*, og Thielert (2016) *paarige Wortverbindung*, *begriffsbildendes Wortpaar*. Krause anfører følgende termer: *Doppelformeln*, *verschwisterte Wortpaare*, *Kontrastformeln*, *polare Ausdrücke* og *Gegensatzpaare* (Krause 1974:8 f.). *Syndetisch koordinierende Häufung*, *Hendiadyoin* og *syndetische Zweierkoordination* betegner ordpar hos Seitz (1995). Danske lingvister betegner disse fraser efter det tyske mønster: tvillingeformler, parformler, somme tider også binomialer (Farø & Lorentzen 2009). Elbro bruger i sine artikler stærke ordpar (Elbro 1999), faste ordpar, forstærkerordpar eller kollokationsgeminater (Elbro 1998). Ordbog over det Danske Sprog⁴ kalder nogle af dem for tautologiske forbindelser eller dobbeltkonfektforbindelser. I tekster af svensksprogede forfattere findes der følgende betegnelser: *binomiala*, *frusna uttryck*, *binomiala uttryck* (Bönnemark 2003, 2005). Termene *ordpar* og *paruttryck* findes hos Östberg (2002) og Jacobsen (1912). Hos Äikäs (2015) hedder de ordpar og *idiomatiska ordpar*. I den norske faglitteratur bruges termene *ordpar* og *paruttrykk*.⁵

I henhold til det strukturelle kriterium klassificeres TF i den fraseologiske typologi som sætningsleds-fraseologismer (fraser under sætningsniveau). Denne kategori består bl.a. af kollokationer, funktionsverber, komparative fraser og xenofraser (jf. Arboe 2008:2). Som typiske træk af fraser (fraseoleksemer) nævnes som regel følgende egenskaber: polyleksikalitet, idiomaticitet, stabilitet, leksikalisering, billedlighed (jf. Burger 2007:14ff.; Fleischer 1997:kap. 2 og Andersen 2006:12 ff.). Frasemers idiomaticitet er en størrelse, som kan gradbøjes. I helidiomatiske vendinger bruges alle ord i en metaforisk betydning, i delvis idiomatiske vendinger bruges kun nogle ord i konkret betydning (Andersen 1986:9 f.). Fraser gentages som helhed ud fra den sproglige hukommelse og ligner på den måde enkeltord (Farø 2003:20), selvom de ofte er pragmatisk mere markerede eller fremtrædende.⁶ Dette gælder også for TF, f.eks. *her og der* (= 'overalt'), *årle og silde* (= 'ustandseligt') og flere. I modsætning til frie sætninger eller konstruktioner, der dannes ad hoc, er fraseologiske udtryk præfabrikerede ordforrådsenheder, der reproduceres af sprogbrugeren i en bestemt kommunikativ situation.

TF har stort set en symmetrisk struktur, som kendetegnes af repetition af bestanddele fra forskellige sproglige subsystemer. Denne gentagelse af enheder af samme kvalitet på begge sider af en konjunktion (eller præposition) danner kohæsion indenfor TF. På den måde bliver TF til en binær, rytmisk enhed, som adskiller sig fra andre ordpar med lignende struktur. Komponenterne i TF er (næsten) altid to ord af samme ordklasse: substantiver (både appellativer og proprier), verber, adjektiver, adverbier, talord, præpositioner, interjektioner eller partiticipier (jf. Jarosz 2009b:18 f.).

Den faste lineære rækkefølge i TF er ikke arbitrær, den afhænger af fonologiske, morfologiske, syntaktiske, semantiske og pragmatiske faktorer (begrænsninger, restriktioner). Ved fonologiske restriktioner drejer det sig om følgende principper: stigende antal af stavelser, stigende kvantitet af vokaler (fra en kort i første komponent til en lang i anden komponent), stigende antal af konsonanter i ordets indlyd, udlyd mfl. (Cooper & Ross 1975). Semantiske restriktioner af rækkefølgen af A og B i TF omtaler Cooper & Ross (1975), der inddeler semantiske begrænsninger i 19 kategorier og fører næsten dem alle sammen tilbage til et paraplyprincip, kaldet

⁴ <https://ordnet.dk/ods> (10.11.2025).

⁵ <https://www.sprakradet.no> (5.11.2025).

⁶ <http://denstoredanske.dk> (10.11.2025).

'Me First'. Me-first-princippet siger, at begreber og kvaliteter, der beskriver en prototypisk taler eller direkte refererer til ham, har en tendens til at indtage første position i en TF's struktur (jf. Cooper & Ross 1975:65 f.), f.eks. her > der (*her og der*), voksen > barn (*far og søn*), positiv > negativ (*plusser og minusser*) osv. Ifølge Fenk-Oczlon er det første ord i en TF's struktur kendetegnet ved større fortrolighed. Den skal forstås som "nærhed til talerens kognitive felt", og den betragtes som den væsentligste faktor, der påvirker komponenternes rækkefølge (jf. Fenk-Oczlon 1989:520 f.). Bestanddelene A og B kan skabe en synonymisk, antonymisk eller komplementær semantisk relation, danne et meronymisk forhold, udtrykke konsekvens (Malkiel 1959:9) eller tilhøre samme ordfelt. Nogle af dem indgår i en uklar relation. Stilistisk og retorisk set er parformler fyndord (Skyum-Nielsen 1992:7). De er korte, betydningsmæssigt slagkraftige enheder, og de indeholder lydlige ligheder mellem komponenterne (stilfigurer), hyppigst konsonantrim (allitteration) f.eks. *spinke og spare, fiks og færdig*, enderim, *hviske og tiske* eller assonans og rim, f.eks. *sus og dus*.

Det fremgår tydeligt af det sagte, at konstruktionerne typisk har en ekspressiv eller forstærkende funktion, og bruges som stilistiske virkemidler (Farø & Lorentzen 2009:78 f.). Bönnemark (2003, 2005) tilføjer, at de ofte har en poetisk funktion, fordi de "leger med sprogets klang".

4. DEN EMPIRISKE UNDERSØGELSE

4.1 TF I TITLER

Bogtitler, der udelukkende består af en TF, er ikke et nyt fænomen. Bendz (1965) opregner talrige eksempler fra den europæiske litteraturhistorie, hvor en parformel er grundlaget for titlernes struktur, f.eks. *Tristan og Isolde*, *Hermann og Dorothea*, *Frygt og bæven* og henviser til en allerede etableret tradition i den svenske titrologi (Bendz 1965:kap. 3). Som kriterium for at skelne mellem TF og ikke-faste ordkombinationer samt mellem etablerede og nydannede TF anvendes her deres forekomst i ordbøger, hovedsagelig i DDO og i ODS. Som hjælpekræterium benyttes KorpusDK (<https://ordnet.dk/korpusdk>), der dokumenterer sprogbrug og kan være nyttig til at afgøre, om en konstruktion kan betragtes som en TF, og hvilken variant af en konstruktion (f.eks. *som fader og søn* eller *som far og søn*) der skal have status som en fast flerordsforbindelse på grund af højere frekvens.

4.2 TF I BOGTITLER

4.2.1 TITLER PÅ LITTERÆRE TEKSTER

Det første, der analyseres her, er titler på litterære tekster (bøger). Som illustration tjener 23 eksempler på titler fra kriminalromaner (jf. Tabel 1),⁷ som blev udgivet i perioden 1994-2021. Det samlede materiale viser den usus, hvorefter parformler anvendes som konstitutive elementer i titler, og anskueliggør de motiver og mekanismer, der gør sig gældende i forbindelse med deres dannelse. Man kan skelne mellem to mønstre:

- a) Titlen består af en etableret TF; den optræder som regel i fuldform og er den eneste komponent i titlen, f.eks. *Mænd og kvinder*. TF bruges undertiden i en let modificeret form, f.eks. *Adam og Eva* (som del af vendingen *begynde med Adam og Eva*), *Hoved og hale* (som en del af det faste udtryk *uden hoved og hale*), *Pest eller kolera* (jf. *vælg mellem pest eller kolera*). I eksemplet *Ros og ris* optræder komponenterne i en omvendt

⁷ Kilde: <https://saxo.dk> (10.11.25). Forfatterens eller udgivelsernes navne og udgivelsesår findes i parentes.

rækkefølge og dette styrer opmærksomheden og danner sandsynligvis en direkte sammenhæng med romanens indhold.

- b) En titel indeholder et nydannet ordpar, dvs. at den dannes efter TF's syntaktiske mønster: A + konj. + B med frit valgte komponenter, f.eks. *Livet og kærligheden*, *Tim og Tom*.

Titler med etablerede TF	Titler med nydannede ordpar
<i>Adam og Eva</i> (Jesper W. Lindberg 2017) <i>Alt eller intet</i> (Nicola Yoon 2021) <i>Ansigt til ansigt</i> (Gunnar Staalesen 2021) <i>Ene og alene</i> (Frederik Dessau 1994) <i>Fyr og flamme</i> (Disney 2017) <i>Hoved og hale</i> (Lotte Salling 2022) <i>Hulter til bulter</i> (Sten Jacobsen 2020) <i>Høg over høg</i> (Charlotte Dingé 2015) <i>I krig og kærlighed</i> (John Nehm 2016) <i>I medgang og modgang</i> (Mary Higgins Clark 2017) <i>Liv og død</i> (Jørgen Lange Thomsen 2019) <i>Mænd og kvinder</i> (Klaus Rifbjerg 2016) <i>Nat og dag</i> (Jytte Borberg 2017) <i>Noget for noget</i> (Anna Grue 2014) <i>Op og ned</i> (Oliver Jeffers 2021) <i>Pest eller kolera</i> (Karsten S. Mogensen, 2020) <i>Ros og ris</i> (Cupido And Others 2020) <i>Rub og stub</i> (Åge Rokkjær 2021) <i>Sandt eller falsk</i> (Andreas Palmaer 2021) <i>Skridt for skridt</i> (Guido van Genechten 2020) <i>Vind og vej</i> (Søren Jacobsen 2007)	<i>Livet og kærligheden</i> (Niels Hav 2025) <i>Tim og Tom</i> (Jacob Haugaard 2019)

Tabel 1. Titler på litterære tekster.

De samlede eksempler viser en tydelig tendens til at bruge kendte fraseologiske udtryk i bogtitlerne (91,30 %), som ikke særlig klart giver information om indholdet. *Fyr og flamme* er titlen på en tegneserie med historier om Anders And, Mickey Mouse og andre kendte figurer. *Ros og ris* er en erotisk novellesamling udgivet af magasinet *Cupido*. Titlen *Adam og Eva* skal forstås bogstaveligt og ikke fraseologisk, fordi den indeholder fornavne på børnebogens hovedpersoner, og ikke de bibelske figurer.

4.2.2 TITLER PÅ IKKE-LITTERÆRE PUBLIKATIONER

For at belyse forekomsten af TF i titler i et større materiale undersøges en samling på 26 titler på ikke-litterære publikationer, som omfatter lære- og fagbøger⁸ samt undervisningsmaterialer (jf. Tabel 2). De indsamlede eksempler indeholder både etablerede TF (*her og nu*, *trin for trin*) og nydannede ordpar (*magt og mennesker*). Sidstnævnte dominerer frekvensmæssigt (73 %), og de udgør enten hele titlen eller indgår som en del af den i mådesangivelsesfunktion (*trin for trin*, *med gas og energi*). Tre belæg, der består af to parformler, vidner om ordparrenes "attraktivitet" som titelformulering (*Fra A til Å for store og små*, *Frø og frugter hos træer og buske*, *Lær og leg med gas og energi*).

⁸ Kilde: <https://materialeplatform.emu.dk> (5.07.25).

Titler med etablerede TF	Titler med nydannede ordpar
<i>Dansk her og nu</i> (Tine M. Kristensen 2010)	<i>Anatomi og fysiologi [...]</i> (Ina G. Christensen 2011)
<i>Office 2010: hurtigt og nemt</i> (Katherine Murray 2011)	<i>Basketball ABC – teknik og taktik</i> (Jesper Hauge et al. 2004)
<i>På vej til dansk – trin for trin</i> (Lisbet Thorborg 2010)	<i>Fra frø til træ</i> (Stephan Springborg, Henrik S. Jørgensen) ⁹
<i>Takt og Tone</i> (Emma Gad 2017)	<i>Frø og frugter hos træer og buske</i> (Skoven i Skolen) ¹⁰
<i>Kemi – Grundlæggende teori og praksis</i> (Industriens Uddannelser 2000)	<i>Husk & regn</i> (Ib H. Larsen 2020)
<i>Skriv kort og godt</i> (Bodil Nielsen 2019)	<i>Kemiske og fysiske tabeller</i> (Otto V. Rasmussen 2003)
<i>Fra A til Å for store og små</i> (John Buchwald 2007)	<i>Leg og musik</i> (Hanne Kurup 2015)
	<i>Lær og leg med gas og energi</i> (Peter Hørup 2015)
	<i>Læs og skriv med små børn</i> (Klara Korsgaard 2016)
	<i>Magt og mennesker</i> (Thorsten B. Olesen 2014)
	<i>Medier og medieundervisning</i> (Christine P. Larsen 2009)
	<i>Rebel & Remix-70 års rock [...]</i> (Per R. Nielsen 2021)
	<i>Se og syng</i> (Musiklærerforeningen F.m.b.a. 2013)
	<i>Skriv op og ned</i> (Elsebeth Otzen 2010)
	<i>Syng og spil</i> (Jesper G. Jespersen 2006)
	<i>Syrer og baser [...]</i> (Rolf Lembcke 1975)
	<i>Tal og skriv</i> (Annette Hauer, Birgitte Munk 2011)
	<i>Tal om Tal</i> (Margit Holm 2015)
	<i>Tæt på medier og samfund</i> (Finn Rasmussen 2001)

Tabel 2. Titler på ikke-litterære publikationer.

Det skal bemærkes, at de nyskabte parformler indeholder de mest karakteristiske træk ved TF: allitteration (*Lær og leg*, *Magt og mennesker*), forstærkede bogstavrim (*Rebel & Remix*), repetition af morfemer og ordform (*Medier og medieundervisning*, *Tal om Tal*) eller en kombination af allitteration og enderim (*teknik og taktik*) samt princippet om stigende antal stavelser (*Leg og musik*). Desuden er de præget af rytme og enderim: *Kemiske og fysiske*, *Anatomi og fysiologi*, *syrer og baser*. Konstituentene A og B danner enten et komplementært semantisk forhold (*Anatomi og fysiologi*, *Kemiske og fysiske*), udtrykker en form for logisk følge eller udvikling (*fra frø til træ*) eller tilhører det samme semantiske felt (*Medier og medieundervisning*). Dette vidner om forfatterens bevidste og forsætlige dannelse af titlen med bestemte sproglige træk. Nogle eksempler viser en relativt høj grad af konventionalisering, f.eks. ordpar som *træer og buske* samt *rød(e) & hvid(e)*, som i kommunikationen bruges i langt højere grad end andre, f.eks. *syrer og baser*.¹¹ Parudtryk, som består af tekniske termer, f.eks. *Syrer og baser* (kemi) og *medier og samfund* (medievidenskab) vidner om titlens stærke fokus på objektet (bogens indhold).

Sammenligningen af bogtitlerne i forskellige tekstgenrer og -typer (4.2.1 og 4.2.2) viser, at etablerede TF og nydannelser ikke er lige frekvente. Derved er publikationernes indhold og tekstens funktion en afgørende faktor: Etablerede TF bruges oftere i titlerne på litterære publikationer, mens nydannelser typisk optræder i titlerne indenfor faglitteratur. Deres grundlæggende funktion er at informere, dvs. at bogens titel som regel refererer til dens indhold, mens de litterære titlers opgave ikke kun består i at informere, men også i at underholde og vække opmærksomhed ved hjælp af retoriske midler. Tabel 2 viser yderligere, at der er sammenhæng mellem titlens sproglige form og publikationens indhold. Titlerne på lærebøger for børn dannes

⁹ Undervisningsmateriale: <https://www.skoven-i-skolen.dk/content/forløb-4-frø-og-frugter-hos-træer-og-buske> (10.11.2025).

¹⁰ Undervisningsmateriale: <https://www.skoven-i-skolen.dk/content/forløb-4-frø-og-frugter-hos-træer-og-buske> (10.11.2025).

¹¹ KorpusDK dokumenterer deres frekvens: *rød og hvid* optræder 220, *træer og buske* 130, *hurtigt og nemt* 67 og *syrer og baser* 22 gange (<https://ordnet.dk/korpusdk>, 10.11.2025).

ofte af to verber i imperativ, f.eks. *Læs og skriv*, *Tal og skriv*, *Syng og spil*, *Husk & regn*. Det dobbelte opråb er stærkt modtagerorienteret og motiverer målgruppen til at deltage aktivt i læringsprocessen.

4.3 TF I NAVNE PÅ AVISER OG TIDSSKRIFTER

I denne gruppe findes der titler på analoge og digitale aviser, tidsskrifter, magasiner og andre periodika, både faglige, videnskabelige, kulturelle og almene. Brugen af ordpar i denne kategori er illustreret med 27 belæg i den nedenstående liste (jf. Tabel 3):

Almene tidsskrifter og magasiner ¹²	Faglige tidsskrifter ¹³
1. Titler med etablerede TF	
<i>Gul og gratis (annonceavis)</i> <i>Her & Nu (magasin)</i> <i>Hus og Hjem (ugeblad)</i> <i>Land og Folk (avis til 1991)</i> <i>Natur og Miljø (magasin)</i> <i>Smag & Behag (mad, vin mm.)</i>	
2. Titler med nydannede ordpar	
<i>Bo & Miljø (blad)</i> <i>Kig & Lyt (kulturmagasinet)</i> <i>Mad & Bolig (magasin)</i> <i>Se og Hør (TV-guide)</i>	<i>Bol og By: Landbohistorisk Tidsskrift</i> <i>Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke</i> <i>Fabrik & Bolig</i> <i>Folk og kultur [...]</i> <i>Fortid og Nutid</i> <i>Fra Krig og Fred</i> <i>Fund og Forskning [...]</i> <i>Jagt, Vildt & Våben (jagtmagasin)</i> <i>K&K – Kultur og Klasse</i> <i>Ledelse og Erhvervsøkonomi</i> <i>Massekultur & Medier</i> <i>Metode & Forskningsdesign</i> <i>Mål & Mæle</i> <i>Ord & sag</i> <i>Penge & Privatøkonomi</i> <i>Psyke & Logos</i> <i>Økonomi & Politik</i>

Tabel 3. *Titler på aviser og tidsskrifter.*

Det empiriske materiale viser et broget billede. Titlerne på aviser og tidsskrifter dannes af substantiver, adverbier og verber i imperativ. Eksemplerne viser, at der er to måder at danne parformelartige titler på, enten som unikke dannelser (ca. 78 %) eller med udgangspunkt i eksisterende TF (lidt over 22 %). Efter det strukturelle kriterium danner det lille subkorpus ikke en homogen samling: Titlerne på almene tidsskrifter dannes både ved hjælp af TF (6 belæg) og som nyskabte parformler (4 eksempler). Alle faglige tidsskrifter har ad hoc-dannede parudtryk i deres titler. Lejlighedsdannelserne er kendetegnet ved typiske særpræg for

¹² Kilde: <https://ni.dk> (10.11.2025).

¹³ Kilde: <https://tidsskrift.dk> (10.11.2025) er Det Kgl. Biblioteks nationale portal for publicering af faglige, videnskabelige og kulturelle tidsskrifter i digital fuldttekst.

TF: korte ord i A og B med stigende antal fonemer (*Mål og mæle, Folk og kultur*), allitteration (*Bol og By, Kultur og Klasse*), enderim (*Fortid og Nutid*) og rytme (*Bol og By, Mad & Bolig*). Dette særtræk gør titlerne til egennavne, som er nemmere at huske og at anvende i kommunikationen.

Det, publikationen handler om, er afspejlet i dens titel, her realiseret i konstruktionen A + og + B. Dette sker først og fremmest ved hjælp af valgte ords betydning og den semantiske relation, som de skaber med hinanden. Mellem komponenterne i mange nydannede ordpar består et komplementært forhold, dvs. at de tilsammen danner et hele, f.eks. *Økonomi & Politik, Teologi og Kirke, Mad & Bolig*. Konstruktionen *Krig og Fred* består af antonyme substantiver, og komponenterne i *Mål & Mæle* tilhører samme semantiske felt. I konstruktioner med to sideordnede substantiver dominerer informationsfunktionen, mens verbale ordpar, formuleret som opfordring, er modtagerorienterede, og tydeligt opviser en stærk persuasiv funktion. *Kig & Lyt, Se og Hør* refererer til modtagerens sanser, som modtageren bruger til at opfatte og forstå de pågældende medier.

Forskelle mellem begge mængder (titlerne som unikke dannelser og dannet af TF) skyldes tidsskrifternes indhold. De almene magasiner behandler dagligdags emner, hvilket kan signaleres ved hjælp af etablerede TF, f.eks. *hus og hjem, smag og behag*. I modsætning hertil er indholdet i de videnskabelige publikationer stærkt specialiseret, og der eksisterer næppe færdige fraser og fagudtryk, som godt kunne bruges i titlen. Som et særligt fænomen kan man regne forkortelsen K&K, der er blevet afledt af den parformelagtige konstruktion *Kultur og Klasse* og har bibeholdt dens symmetriske struktur.

4.4 TF I TITLER PÅ TV- OG RADIOUDSENDELSER¹⁴

Kategorien titler på tv- og radioudsendelser (markeret med *tv* og *r*) repræsenterer 13 belæg:

Titler med etablerede TF	Titler med nydannede ordpar
<i>Fra Gedser til Skagen (r)</i>	<i>Droner og kanoner (r)</i>
<i>Held og lykke, Charlie! (tv)</i>	<i>Dværgen og kæmpen (r)</i>
<i>Kristendom i Kød og Blod (r)</i>	<i>Fra skrot til slot (tv)</i>
<i>Sandt eller falsk (tv)</i>	<i>Gæsten og Hesten (tv)</i>
<i>Ups & Downs (tv)</i>	<i>Mennesker og medier (r)</i>
	<i>Påstand mod påstand (r)</i>
	<i>Skat eller skrammel (tv)</i>
	<i>Spis og Spar (tv)</i>

Tabel 4. Titler på tv- og radioudsendelser.

Materialet består af fem eksempler med faste TF og otte titler med lejlighedsdannelser. Samlingen viser, hvordan man kan formulere titler ved hjælp af rytmiske symmetriske strukturer, som i sig selv udgør hele titlen (11 belæg) eller gør det sammen med andre bestanddele (2 eksempler: *Held og lykke, Charlie!*, *Kristendom i Kød og Blod*). Titlerne optræder i fire strukturelle varianter: den største del udgøres af ordforbindelser med konjunktionen *og*; desuden findes der ordpar med konjunktionen *eller* og med præpositionerne *mod* og *fra – til*. Substantiviske ordpar forekommer mere frekvent (84,60 %) i forhold til de få adverbelle TF (15,40 %). I tre eksempler følger komponenterne A og B princippet om stigende antal stavelser. Desuden er de ordpar dannet med udgangspunkt i egenskaber ved faste TF – de er korte og rytmiske og kendetegnet ved allitteration, forstærkede bogstavrim, enderim og assonans.

¹⁴ Kilde: <https://www.dr.dk> (2.07.2024).

4.5 TF I TITLER PÅ CD'ER OG SANGE¹⁵

Materialet her kommer fra 22 titler på cd'er og sange; der er tale om dansk popmusik fra perioden 1975-2018:

Titler med etablerede TF	Titler dannet efter mønstret af TF
<i>Alle mod alle</i> (Sebastian 1975) <i>Ansigt til ansigt</i> (Sebastian 1977) <i>Bål og brand</i> (Sebastian 2002) <i>Evig og altid</i> (TV2 2018) <i>Fagtesange fra nær og fjern</i> (Ann Falden 2010) <i>Guld & Grønne Skove</i> (Kim Larsen 1995) <i>Hip Som Hap</i> (Michael Falch 1989) <i>Hr Og Fru Danmark</i> (TV2 1985) <i>Kort Og Godt</i> (Jydsk På Næsen 2021) <i>Krig & Kærlighed</i> (Linnet og Salomonsen 1990) <i>Mine Damer og Herrer</i> (Kim Larsen 2010) <i>Mit et og alt</i> (Kim Larsen 2010) <i>Over Stok Og Sten</i> (Bikstok 2005) <i>Stille og roligt</i> (Kim Larsen 2017) <i>Store & små</i> (Kim Larsen 1986)	<i>Blod & guld</i> (Sebastian 1986) <i>Botox & silicone</i> (Kim Larsen 2010) <i>Navn og nummer</i> (Michael Falch 1985) <i>Kling & Klang</i> (Sebastian 1998) <i>Lidt for lidt</i> (Sebastian 2002) <i>Mig og Molly</i> (Kim Larsen 1986) <i>Trunte og Tromle</i> (Sebastian 1975)

Tabel 5. Titler på cd'er og sange.

Selv det lille udvalg af eksempler viser tydeligt at man bruger ordpar i titler på sange og cd'er. Samlingen vidner om en tydelig tendens til at anvende etablerede, korte og fyndige TF. De er iøjnefaldende, velkendte og frekvente fraser i nutidsdansk, som har deres egen konnotativ betydning. Dette har den fordel, at de nemt og hurtigt kan huskes og bruges i markedsføring, f.eks. i reklamer, i omtaler i aviser og tidsskrifter, som navne på turneer osv. Nogle af dem bruges i en modificeret version med udeladelse af komponenter, som de normalt danner faste konstruktioner med, f.eks. optræder *Krig og kærlighed* som et fast udtryk med præpositionen *i*, og *Guld og grønne skove* bruges med verbet *love*. Dette gør titlerne mere kompakte og mere brugbare med henblik på sprogøkonomisk kommunikation.

4.6 TF I FILMTITLER

De analyserede filmtitler præsenteres i Tabel 6.¹⁶ Samlingen på 27 filmtitler viser brugen af TF, som dannes efter to principper: a) Titlen består kun af en TF, og b) TF indgår som del af titlen, enten i originalform eller let modificeret. Som modifikation kan anses fraser, som oprindeligt optræder i en fast forbindelse, f.eks. med et verbum og en præposition (*Adam og Eva* afledt af *begynde med Adam og Eva*) eller som en del af verbalkonstruktion (*guld og grønne skove* afledt af *love guld og grønne skove*). De modificerede konstruktioner, som er opstået ved en reduktion, har tabt deres syntaktiske egenskaber, fordi de fungerer i en ny kontekst, men de beholder deres denotative og konnotative betydning. Deres rytmiske struktur og andre fonologiske træk (bogstavrim, enderim m.m.) skaber titlens usædvanlige form. Cirka en tredjedel af

¹⁵ Kilder: Titlerne er hentet den 5.07.2024 fra: <https://sebastianfan.dk/page5.html>; <https://tv-2.dk/sangtitler.html>; <https://rabalderband.dk/kim-larsen-gasolin-diskografi>; <https://bibliotek.dk>.

¹⁶ Kilde: <https://danskefilm.dk/index.php> (10.11.2025).

alle filmtitler i oversigten består af nydannede ordpar. Filmtitlerne består af substantiviske (både appellativer og proprier), pronominale, adjektiviske og adverbielle ordpar.

Titler med etablerede TF	Titler med nydannede ordpar
<i>Adam og Eva</i> (1953) <i>Alle for én</i> (2011) ¹⁷ <i>Anja og Viktor – i medgang og modgang</i> (2008) <i>Dig og mig</i> (2008) <i>En herre i kjole og hvidt</i> (1942) <i>Guld og grønne skove</i> (1958) <i>Himmel og helvede</i> (1988) <i>I krig og kærlighed</i> (2018) <i>Kys til højre og venstre</i> (1969) <i>Kød og blod</i> (2019) <i>Mod og mandshjerte</i> (1955) <i>Op og ned langs kysten</i> (1950) <i>Plat eller krone</i> (1937) <i>På tro og love</i> (1955) <i>Sorg og glæde</i> (2013) <i>Takt og tone i himmelsengen</i> (1972) <i>Tro, håb og kærlighed</i> (1984)	<i>Calle og Palle</i> (1948) <i>Flammen og Citronen</i> (2008) <i>Havet og menneskene</i> (1970) <i>I gaar og i morgen</i> (1945) <i>Karla og Jonas</i> (2010) <i>Mig og Charly</i> (1978) <i>Mig og dig</i> (1969) <i>Mig og Mafiaen</i> (1973) <i>Pigen og greven</i> (1966)

Tabel 6. Filmtitler.

5. FUNKTIONEL MANGFOLDIGHED

Analysen af forskellige kategorier af medieprodukters navne afspejler deres specifikke funktion i hverdagslivets kommunikation, og det er denne, der afgør, hvordan de sprogligt udformes. Når man sammenligner titler fra forskellige grupper, kan det konstateres, at der er en sammenhæng mellem parformlen i titlen og medieproduktets indhold. Dette kan ses på afsenderens stilistisk-retoriske hensigter (jf. Sandst 2016:27) og titlernes sproglige funktioner (se Tabel 7).

Nr.	Titelkategori	Obligatorisk funktion	Dominerende funktion
1.	Titler på litterære tekster	distinktiv, metatekstuel, fatisk	referentiel, persuasiv, ekspressiv
2.	Filmtitler		
3.	Cd- og sangtitler		
4.	Tv- og radioudsendelser		
5.	Almene tidsskrifter		referentiel
6.	Videnskabelige tidsskrifter		
7.	Titler på ikke-litterære tekster		

Tabel 7. Sammenhæng mellem titelkategori og dens sproglige funktion.

Undersøgelsen har desuden vist asymmetrisk brug af faste TF indenfor enkelte titelkategorier (se Tabel 8).

¹⁷ TF bruges også i modificeret form i filmtitler: *Alle for to* (2013), *Alle for tre* (2017), *Alle for fire* (2022).

Nr.	Titelkategori	Titler med TF		Titler med nydannede ordpar	
		antal	andel	antal	andel
1.	Titler på litterære tekster	21	91,30	2	8,70
2.	Filmtitler	17	65,40	9	34,60
3.	Cd- og sangtitler	15	68,20	7	31,80
4.	Almene tidsskrifter	6	60,00	4	40,00
5.	Tv- og radioudsendelser	5	38,50	8	61,50
6.	Faglige tidsskrifter	-	0,00	17	100,00
7.	Titler på ikke-litterære tekster	7	27,00	19	73,00
	I alt	71	51,80	66	48,20

Tabel 8. *Andel af faste og nydannede parformer i enkelte titelkategorier.*

Dataene i tabel 7 og 8 illustrerer en sammenhæng mellem medieprodukternes type, kommunikative funktion og titlernes sproglige udformning.

I titler på fagbøger og videnskabelige tidsskrifter er der en stor overvægt af nydannede ordpar, der består af frit valgte led, hvis denotative betydning gengiver teksternes indhold mere præcis (*Teknik og taktik, Medier og medieundervisning*). Dette kan anses som et udtryk for en dominerende referentiel funktion, der er karakteristisk for og fremherskende i tekniske og videnskabelige tekstgenrer. Brugen af unikke titler har desuden den fordel, at man undgår homonymi – det medfører, at titlen næppe bliver forvekslet med andre titler.

Titlerne på kunstneriske værker såsom litterære tekster, film og sange afspejler indholdet meget generelt. Den referentielle funktion spiller en mindre rolle end den emotive, den poetiske eller den konative funktion. Disse funktioner udtrykkes gennem etablerede fraser, der i højere grad er kendetegnet ved billedlighed og intertekstualitet, det vil sige en relation til andre tekster, hvilket skaber positive konnotationer og associative betydninger. De korte titler indeholder desuden iøjnefaldende og velklingende ord og udtryk og har en interessevækkende, motive-rende og overtalende virkning, fordi deres opgave er at fange modtagerens opmærksomhed.

Titlerne på aviser, almene tidsskrifter og tv- og radioudsendelser kombinerer saglig informationsformidling med elementer af underholdende karakter og æstetisk virkning. Dermed udfylder de en poetisk og emotiv funktion.

6. DISKUSSION

Undersøgelsen har påvist, at det syntaktiske mønster A + [bindeled] + B er produktivt. Faste TF udgør 51,80 % af det undersøgte korpus, mens de øvrige 48,20 % er nydannede konstruktioner.

De undersøgte ordpar dannes af både appellativer (94,16 %) og proprier (5,84 %), hvor proprierne overvejende er antroponymer (5,11 %) og sjældnere toponymer (0,71 %). Hvad angår komponenternes ordklasse, findes der substantiviske, verbale, adjektiviske og adverbelle ordpar i korpusset. Det hyppigste mønster er TF med bindeledet *og* (115 eksempler, 83,94 %), der er 22 konstruktioner med andre bindeled (16,06 %): *eller* (6 eksempler), *fra – til* (5 eksempler), *for* (5 eksempler), *til* (3 eksempler), *mod* (2 eksempler) og *om* (1 eksempel). Fordelingen af de nævnte bindeled er i tråd med resultater fra andre undersøgelser (Jarosz 2009a og Jarosz 2022).

Ud over de faste TF, dvs. fraser med to komponenter A og B, dannes der i nutidsdansk også trillingeformler. Deres brug bekræftes i det undersøgte korpus, f.eks. *Jagt, Vildt & Våben* og *Tro, håb og kærlighed*. Det betyder, at de større fraseologiske konstruktioner også kendetegnes ved en vis produktivitet indenfor det analyserede område. Deres lave frekvens (to eksempler) vidner om en mindre rolle end konstruktioner med to komponenter.

De fleste af de nydannede ordpar ligner TF på overfladen. Substantiviske ordpar med konjunktionen *og* forekommer hyppigst. En fremherskende egenskab ved komponenterne i de lejlighedsvis forekommende ordpar er korte ord, som ofte består af en eller to stavelser (f.eks. *Bol og By*, *Gæsten og Hesten*). Desuden kendetegnes de af yderligere retoriske kendetegn, såsom stigende antal stavelser, allitteration, forstærket allitteration, assonans, enderim og rytmisk struktur (*Folk og kultur*, *Syng og spil*, *Spis og spar*, *Søvnen og døden*). Efterligning af faste ordpars egenskaber og dannelse af nye konstruktioner *per analogiam* er en strategi, som afspejles både i korpusset og i andre nyskabte ordpar, som bruges i forskellige kommunikative kontekster, f.eks. *kys og kør*, *tank og betal*, *køb og hent*, *bestil og betal*. Dermed har undersøgelsen påvist, at det syntaktiske mønster er produktivt. Denne produktivitet kan forklares med en mere grundlæggende årsag. Fra et betydningsmæssigt synspunkt er ordpar mere informative end enkeltord. Desuden fungerer korte rytmiske titler med symmetrisk struktur som færdige, komplekse sproglige enheder, der huskes som helheder. Alle disse ”sproglige etiketter” med behagelige associationer er – ideelt set – lagret i hukommelsen i det mentale leksikon og hentes frem af sprogbrugerens i en bestemt kommunikativ situation (Farø 2007:4).

Det er ikke sådan, at alle ovenfor nævnte nydannede ordforbindelser bliver til faste udtryk med det samme. Kun få eksempler kan anses for konstruktioner, der er på vej mod leksikalisering og mod at blive faste fraser. De fleste anses for lejlighedsdannelser, der – bl.a. på grund af hyppig brug i kommunikationen – har mulighed for at blive til faste TF. Deres hyppighed (foruden deres semantik og de øvrige egenskaber ved komponenterne) er en væsentlig faktor i etablerings-, leksikaliserings- eller idiomatiseringsprocessen.

Undersøgelsen giver et kort indblik i tekstteoretiske forhold. Analysen har vist en klar distribution af faste ordpar. De forekommer i titler på litterære tekster, film og sange (se tabel 8), dvs. tekstgenrer med primær underholdningsfunktion. Lejlighedsdannelser optræder oftere i titler på ikke-litterære tekster og fagtekster. Der ses en direkte korrelation mellem tekstens funktion og dens titel på udtryks- og indholdsplan. Ubesvaret er spørgsmålet om frekvensen (procentandel) af titler, der udelukkende består af TF. Dette aspekt er ikke taget i betragtning i undersøgelsen. Begge emner kan analyseres i fremtidig forskning inden for tekststilistik.

Det omtalte materiale illustrerer kvalitative og kvantitative forhold i 137 titler på medieprodukter, som kun udgør et beskedent udsnit af sprogbrug og konventioner indenfor det udvalgte kommunikationsområde. Der er mange flere kategorier og tekstgenrer at undersøge, f.eks. titler på billeder, malerier, kunstværker og digte samt kommercielle navne på virksomheder, institutioner, produkter og varer, internetsider som hver har særlige funktionelle og sproglige karakteristika. På den måde kan man finde ud af, hvilke konventioner og nye sproglige udviklingstendenser der gør sig gældende.

7. OPSUMMERING

Artiklens formål var at undersøge brugen af TF i titler på medieprodukter og produktiviteten af deres syntaktiske strukturer. De metodologiske antagelser gjorde det muligt at bekræfte tesen om, at TF anvendes i udformningen af titler på forskellige teksttyper. Undersøgelsen af motiverne bag navnevalg og navngivning har vist, at brugen af faste eller nydannede ordpar i titler er en udbredt navnepraksis. Den har desuden påvist den fraseologiske produktivitet af det syntaktiske mønster A + [bindeled] + B, som afsenderne bruger til at skabe egne konstruktioner. Dataene i undersøgelsen var et korpus på 137 titler på medieprodukter: titler på litterære tekster, filmtitler, cd- og sangtitler, almene tidsskrifter, tv- og radioudsendelser, faglige tidsskrifter, titler på ikke-litterære tekster. Undersøgelsen viser, at valget af konstruktion afhænger af medieproduktets indhold og dets sproglige funktion, og at de undersøgte titelkategorier dannes på to måder. Titlerne på litterære og underholdende tekster (romaner, film, sange, almene tidsskrifter, tv- og radioudsendelser)

indeholder kendte, etablerede TF. Titlerne på fagprosa (faglige tidsskrifter, titler på ikke-litterære tekster) formuleres ved hjælp af nydannede ordpar, der ofte involverer retoriske midler, som er typiske for faste TF (allitteration, stigende antal stavelser, enderim eller rytmisk struktur).

REFERENCES

- Andersen, S.T. (1986). Fortsatte vandringer. Som katten om den varme grød. *Mål og Mæle* 4, 5–17.
- Andersen, S.T. (2006). *Talemåder i dansk. Ordbog over idiommer*. København: Gyldendal.
- Arboe, T. (2011). Jysk fraseologi og idiomatik: faste ordforbindelser, talemåder mv. i Jysk Ordbog. I: T. Arboe, I. Hansen Schoonderbeek (red.), *Jysk, øsmål, rigsdansk mv. Studier i dansk sprog med sideblik til nordisk og tysk* (p. 257–275). Århus: P.S Centret for Jysk Dialektforskning.
- Bendz, G. (1965). *Ordpar*. Stockholm: Norstedt.
- Burger, H. (2007). *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin & New York: Schmidt.
- Busse, D. (2002). Wortkombinationen. I: D.A. Cruse, F. Hundsnurscher, M. Job, P.R. Lutzeier (red.), *Lexikologie. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen* (s. 408–415). Berlin & New York: De Gruyter.
- Bönnemark, M. (2003). Danska och svenska binomiala uttryck – en jämförelse. *Nordiske Studier i Leksikografi* 6, 59–74.
- Bönnemark, M. (2005). Om binomiala uttryck, stærke ordpar, i danskan. I: P. Widell, M. Kunøe (red.), *10. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog Aarhus Universitet 7.-8. 10. 2004* (s. 100–112). Aarhus: Aarhus Universitet.
- Cooper, W.E., Ross J.R. (1975). Word order. I: R.E. Grossman et al. (red.), *Papers from the Parasession on Functionalism* (s. 63–111). Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Elbro, C. (1998). Valte, se skalte. Om stærke ordpar. *Mål og Mæle* 4, 28–31.
- Elbro, C. (1999). Stærke ordpar. *Mål og Mæle* 2, 14–16.
- Farø, K. (2003). Det ligger lige på tungen. Den danske fraseologi. *Mål og Mæle* 3, 19–27.
- Farø, K. (2007). Dødbringende eller dødssyge filmtitler. *Mål og Mæle* 1, 26–32.
- Farø, K., Lorentzen H. (2009). De oversete og mishandlede ordforbindelser – hvilke, hvor og hvorfor? *LexicoNordica* 16, 75–102. DOI: 10.7146/ln.v0i16.18468.
- Fenk-Oczlon, G. (1989). Word frequency and word order in freezes. *Linguistics* 27, 517–556. DOI: 10.1515/ling.1989.27.3.517.
- Fleischer, W. (1997). *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Niemeyer. DOI: 10.1515/9783110947625.
- Frąckowiak, M. (2021). *Phraseologismen und ihre Modifikationen in den Überschriften deutscher und polnischer Pressekommentare*. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.
- Helleland, B. (1994). Namn på offentlige og private institusjoner. I: Jóhannesson, Kristinn m.fl (red). *Övriga namn. NORNA-Rapporter* 56 (s. 347–363). Uppsala: NORLA-Förlaget.
- Jacobsen, L. (1912). *Kvinde og mand. En Sprogstudie fra dansk Middelalder*. København & Kristiania: Gyldendal.
- Jakobsen, L. F. (2005). Frasemer som konstituerer i løbende tekst. *HERMES – Journal of Language and Communication in Business* 18 (35), 135–151. DOI: 10.7146/hjlc.v18i35.25820
- Jarosz, J. (2009a). Deutsche und dänische Zwillingsformeln im Vergleich. I: I. Bartoszewicz et al. (red.), *Germanistische Linguistik extra muros – Aufgaben* (p. 47–56). Wrocław: Atut.
- Jarosz, J. (2009b). Zu strukturellen Eigenschaften der deutschen Zwillingsformeln. *Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis. Studia Germanistica* 4/2009, 17–25.
- Jarosz, J. (2022). *Dänische Zwillingsformeln in Theorie und Praxis: Strukturelle, syntaktische und semantisch-pragmatische Aspekte*. Berlin: Peter Lang. DOI: 10.3726/b19113.
- Krause, H. (1974). *Mittelalterliche Anschauungen vom Gericht im Lichte der Formel: iustitiam facere et recipere Recht geben und nehmen*. München: Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften.
- Malkiel, Y. (1959). Studies in Irreversible Binomials. *Lingua* 8, 113–160.
- Müller, G. (1997). Beschränkungen für Binomialbildung im Deutschen. Ein Beitrag zur Interaktion von Phraseologie und Grammatik. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 16.1/2, 5–51. DOI: 10.1515/zfs.1997.16.1-2.5.
- Müller, H.-G. (2009). *Adleraug und Luchsenohr. Deutsche Zwillingsformeln und ihr Gebrauch*. Frankfurt M. et al.: Peter Lang. DOI: 10.1515/ZFSW.1997.16.1-2.5.
- Naumann, H.-P. (2000). Lågtysk fraseologitransfer: Strukturer och modeller. I: E.H. Jahr (red.), *Språkkontakt – Innverknaden frå nedertysk på andre nordeuropeiska språk* (s. 95–110). København: Nordisk Ministerråd.

- Nord, Ch. (1993). *Einführung in das funktionale Übersetzen. Am Beispiel von Titeln und Überschriften*. Tübingen: Francke. DOI: 10.1075/target.6.1.16rei.
- Nord, Ch. (2004). Die Übersetzung von Titeln und Überschriften aus sprachwissenschaftlicher Sicht. I: H. Kittel et al. (red.), *Übersetzung, translation, traduction* (p. 573–579). Berlin: De Gruyter. DOI: 10.1515/9783110137088.1.6.573.
- Sandst, L. (2016). *Urbane stednavne – storbyens sproglige dimension*. København: Københavns Universitet.
- Sauer, H., Schwan, B. (2017). Heaven and Earth, Good and Bad, Answered and Said: A Survey of English Binomials and Multinomials. *Studia Linguistica Universitatis Jagellonicae Cracoviensis* 134/2017. Part I: 83–96, Part II: 185–204. DOI: 10.4467/20834624SL.17.007.6922.
- Schack, J. (2003). Lægemiddelnavne. I: Michael Blædel (red), *Navnet er trofast* (s. 69–81). Odense: Modersmål-Selskabet og C.A. Reitzels Forlag.
- Seitz, E. (1995). Die syndetische Zweierkoordination in ausgewählten Texten Primus Trubers, Martin Luthers und zeitgenössischer Autoren. I: H. Dippong (red.), *Linguistische Beiträge zur Slavistik aus Deutschland, Österreich und der Schweiz. III. JungslavistInnen-Treffen, Hamburg 1994* (p. 231–250). München/Berlin: Sagner.
- Sjöblom, P. (2008). Jobs vacant: seeking to employ a good company name – The structure, meaning and function of Finnish company names. *Namn och bygd* 96, 67–82.
- Skyum-Nielsen, P. (1992). Med fynd og klem. *Mål og Mæle* 15, 6–8.
- Thielert, F. (2016). *Paarformeln in mittelalterlichen Stadtrechtstexten. Bedeutung und Funktion*. Frankfurt M.: Peter Lang. DOI: 10.3726/978-3-653-06162-8.
- Äikäs, M. (2015). Varken huvud eller fötter – om idiomatiska ordpar. *Språkbruk* 4/2015. Hentet fra <https://www.sprakbruk.fi> (18.01.2024).
- Östberg, U. (2002). Fasta fraser i svenskan. *Språkbruk* 1/2002. Hentet fra <https://www.sprakbruk.fi/-/fasta-fraser-i-svenskan> (18.01.2024).

Józef Jarosz

Centre for Scandinavian Studies
University of Wrocław
pl. Uniwersytecki 1
50-137 Wrocław
Poland

jozef.jarosz@uwr.edu.pl